

ECO-MIASTO

W KIERUNKU MIEJSKIEJ REZYLIENCJI

11. EDYCJA PROGRAMU ECO-MIASTO

2024

GRID
WARSZAWA

In partnership with
UN Environment
Programme

Poznaj laureatów konkursu Eco-Miasto 2024

Konkurs Eco-Miasto, zainicjowany w 2013 roku przez Ambasadę Francji w Polsce i współorganizowany obecnie przez UNEP/GRID-Warszawa to jedna z najważniejszych w Polsce inicjatyw promujących ochronę środowiska i rozwiązania ekologiczne wśród jednostek samorządu terytorialnego. Jego celem jest popularyzowanie idei zrównoważonego rozwoju miast i inspirowanie samorządów do uwzględniania aspektów ekologicznych w politykach dotyczących takich obszarów jak transport, energetyka, adaptacja do zmian klimatycznych czy gospodarowanie odpadami.

W 2024 roku polskie miasta i związki gminne rywalizowały w pięciu kategoriach konkursowych:

- **EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA,**
- **ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ,**
- **GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO,**
- **ZIELONO-BŁĘKITNA INFRASTRUKTURA,**
- **GOSPODARKA WODNA.**

GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO

W kategorii „Gospodarka obiegu zamkniętego” oceniano podejście miast do wdrażania modelu gospodarki cyrkulacyjnej (GOZ). Jest to nowoczesne podejście, które koncentruje się na efektywnym wykorzystaniu zasobów poprzez minimalizację odpadów, długotrwałe zachowanie wartości produktów i materiałów, ograniczenie zużycia surowców pierwotnych oraz zamykanie pętli produkcyjnych. Celem jest jednocześnie wspieranie ochrony środowiska i generowanie korzyści społeczno-ekonomicznych. Kluczowym elementem tej strategii jest odejście od tradycyjnego modelu gospodarki liniowej (pozyskiwanie surowca – produkcja – użytkowanie – utylizacja) na rzecz modelu cyrkulacyjnego, w którym odpady stają się surowcem dla kolejnych cykli produkcyjnych. GOZ stanowi holistyczne podejście, mające na celu rozwiązanie problemów związanych z niszczącymi środowisko odpadami i marnotrawstwem cennych zasobów. Jest wyrazem świadomej troski o klimat, zdrowie mieszkańców i przyszłość naszej planety. To wizja zrównoważonego rozwoju, która łączy ochronę środowiska z innowacyjnością i odpowiedzialnością społeczną.

Zwycięzca wśród miast powyżej 100 tys. mieszkańców

RYBNIK został nagrodzony przede wszystkim za realizację projektu Edukacja Zero Waste – StratKIT+, finansowanego w ramach programu Interreg Baltic Sea Region na lata 2022–2024. Projekt ten koncentruje się na przeciwdziałaniu marnowaniu żywności oraz nieefektywnemu gospodarowaniu zasobami, stanowiąc odpowiedź na kluczowe wyzwania współczesnego świata. StratKIT+ łączy różnorodne aspekty gospodarki odpadami, takie jak kompostowanie, recykling i minimalizacja odpadów, skutecznie wspierając ochronę środowiska i optymalizując zarządzanie odpadami w Rybniku. Jego fundamentem jest szeroko zakrojona edukacja ekologiczna i społeczna, która angażuje mieszkańców, placówki oświatowe oraz organizacje pozarządowe w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Na szczególną uwagę zasługują również osiągnięcia miasta w zakresie recyklingu odpadów komunalnych – wskaźnik na poziomie 44,64% stanowi imponujący rezultat. Miasto wdrożyło także innowacyjne rozwiązania technologiczne, takie jak pojemniki z rusztem, aplikacje mobilne wspierające zarządzanie odpadami oraz system kaucjonowanych ekokubków, które sprzyjają zwiększeniu efektywności i ekologizacji gospodarki odpadami.

Zwycięzca wśród miast poniżej 100 tys. mieszkańców

RADZYŃ PODLASKI został nagrodzony za inicjatywę promującą kompostowanie, które w znaczący sposób przyczyniają się do efektywnego gospodarowania odpadami. W ramach programu chętni mieszkańcy mogli bezpłatnie otrzymać termokompostowniki, co stanowi ważny krok w popularyzacji przydomowego kompostowania. Działaniami zostały objęte również szkoły i przedszkola publiczne w mieście. Wszystkie placówki także otrzymały jeden lub dwa termokompostowniki o pojemności 1100 litrów, w zależności od wielkości terenów zielonych, co pozwoliło na praktyczne wdrażanie zasad gospodarowania odpadami biodegradowalnymi w środowisku edukacyjnym. Miasto prowadzi aktywne kampanie zachęcające mieszkańców do zakładania własnych przydomowych kompostowników, budując świadomość ekologiczną i wspierając działania prośrodowiskowe. Na szczególną uwagę zasługuje imponujący wskaźnik recyklingu odpadów komunalnych, który osiągnął poziom 85,86%, oraz wytwarzanie kompostu z zebranych bioodpadów, co stanowi przykład skutecznego zamykania obiegu materiałów.

Jury zdecydowało o nieprzyznawaniu wyróżnień w tej kategorii.

Głosem miast

Rybnik

**laureat konkursu Eco-Miasto 2024
w kategorii „Gospodarka obiegu zamkniętego”**

Miasto odporne na kryzysy – pod takim hasłem prezentowaliśmy Rybnik na Światowym Forum Miejskim (WUF 12) w Katowicach w czerwcu 2022 roku. Już wówczas skupiliśmy się na zarządzaniu posiłkiem publicznym – w czasach niepewności, pandemii, wojny, kryzysu uchodźczego i energetycznego czy galopującej inflacji. W sytuacjach kryzysowych jeszcze wyraźniej widać uzależnienie części społeczeństwa od stałego dostępu do posiłków publicznych. Kluczową rolę w długoterminowym zapewnieniu publicznej usługi żywieniowej odgrywają władze lokalne, które muszą znaleźć sposób na reorganizację i zapewnienie ciągłości łańcucha dostaw żywności. Z drugiej strony – wielkim problemem naszych czasów jest marnowanie zasobów i wytwarzanie odpadów.

Piotr Kuczera
Prezydent Miasta Rybnika

Miasto to nie tylko władze – to cały szereg interesariuszy systemu żywnościowego: lokalne i regionalne organizacje pozarządowe, sklepy wielkopowierzchniowe i lokalne sklepiki, restauratorzy i dostawcy usług cateringowych, publiczne stołówki i warsztaty gastronomiczne, wreszcie – sami mieszkańcy. I to właśnie w takiej międzysektorowej współpracy w Rybniku od ponad dwóch lat zagospodarowujemy nadwyżki żywności, przekazywane ze sklepów za pośrednictwem Śląskiego Banku Żywności, ale też przekazywane przez mieszkańców czy publiczne stołówki. Sercem tego procesu jest Wspólny Stół: kuchnia społeczna prowadzona przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej i wolontariuszy – prawdziwych

pasjonatów w ratowaniu jedzenia przed zmarowaniem (obecnie powstaje cała sieć takich kuchni społecznych zlokalizowanych w centrach aktywności i integracji mieszkańców). Pożywne, smaczne i zdrowe posiłki przekazywane są osobom w kryzysie na miejscu lub za pośrednictwem pięciu (na tę chwilę) lodówek społecznych, zlokalizowanych w różnych częściach naszego

miasta. Nadwyżki żywności ratowane są także przez młodych adeptów sztuki kucharskiej na warsztatach gastronomicznych Rybnickiego Centrum Edukacji Zawodowej. Ważni w całym procesie są mieszkańcy, którzy zachęceni są do niemarnowania żywności i dzielenia się nią z innymi poprzez lodówki społeczne, a także restauratorzy, oddający niesprzedane w danym dniu posiłki. Do systemu powoli dołączają też rybnickie placówki oświatowe, przekazując do lodówek nadwyżki zupy.

Jestem głęboko przekonany, że w Rybniku udało nam się poruszyć wszystkie te środowiska w celu stworzenia trwałego mechanizmu wsparcia dla osób w kryzysie. Lokalnym smaczkiem w tym procesie są *krauzy*, czyli w języku śląskim stoiki, które (dosłownie) zbiera cały Rybnik! To w wielorazowych *krauzach smakowitości* przekazujemy uratowaną żywność potrzebującym, aby nie generować jednorazowych śmieci.

Zmiana to proces. Jeśli zaangażujemy w niego wiele osób, mamy szansę utrzymać rezultaty na dłużej. Rybnickie działania już skutkują redukcją marnotrawstwa żywności w mieście. Jestem dumny ze wszystkich zaangażowanych osób i organizacji, dzięki którym Rybnik został laureatem konkursu Eco-Miasto 2024, a także znalazł się w gronie 27 polskich samorządów w publikacji „Dobre praktyki zero waste w polskich samorządach”, w ramach projektu „Społeczności nie marnują”, realizowanego przez Federację Polskich Banków Żywności.

W Rybniku realizujemy cel ekologiczny na równi ze społecznym: ratując jedzenie przed zmarnowaniem, pomagamy mieszkańcom będącym w kryzysie. W myśl zasady, iż odporne miasto to odporne społeczeństwo.